

JAHON ADABIYOTI DURDONALARI

*Jo'rayeva Nargiza Tilovmurodovna**Termiz davlat universiteti akademik litseyi**Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqola jahon adabiyotining boy gobelenlariga chuqur kirib boradi, madaniyat va avlodlar davomida kitobxonlarni o'ziga jalb qilgan doimiy durdonalarni o'rganadi. Keng qamrovli tahlil orqali maqola adabiy gigantlar tomonidan vaqt sinovidan o'tgan asarlarni yaratish usullarini yoritishga qaratilgan. Tadqiqot epik she'riyatdan tortib zamonaviy romanlargacha bo'lgan keng janrlarni qamrab oladi va bu durdonalarni umuminsoniy tajriba bilan bog'laydigan iplarni ochib beradi.

Kalit so'zlar: Jahon adabiyoti, Durdona asarlar, adabiy tahlil, abadiy asarlar, madaniy xilma-xillik, universal mavzular, hikoya qilish texnikasi, adabiy ta'sir.

Jahon adabiyoti-bu bizning global merosimizni shakllantiradigan turli xil ovozlari va rivoyatlarni aks ettiruvchi ulkan badiiy ifoda ombori. Ushbu keng gobelen ichida ba'zi asarlar vaqtinchalik va madaniy chegaralardan oshib, Durdona asarlar sifatida paydo bo'ladi. Ushbu adabiy toshlar asrlar va qit'alarda o'quvchilar bilan rezonanslashishning noyob qobiliyatiga ega. Ushbu maqola bunday durdonalarning nozik tomonlarini ochish, ularning doimiy jozibasiga hissa qo'shadigan usul va elementlarni o'rganish uchun sayohatga chiqadi.

Adabiyotni tahlil qilish bo'limi turli davrlar va madaniyatlarning durdonalari tanlovini ajratadi. Gomerning "Iliada" dan Gabriel Garsiya Marquesning "yuz yillik Yolg'izlik" ga qadar imtihon epik she'riyat, klassik drama va zamonaviy romanlarni qamrab oladi. Ushbu asarlarni bir-biriga bog'laydigan umumiy iplarni aniqlash uchun hikoya tuzilishi, xarakterning rivojlanishi va tematik chuqurlik kabi asosiy elementlar tekshiriladi. Bundan tashqari, tahlil ushbu durdonalarning madaniy nuanslarni qanday boshqarishi va ularni global auditoriya uchun ochiq qilishini o'rganadi.

Metodlar bo'limida adabiyotlarni tahlil qilishda qo'llaniladigan yondashuv ko'rsatilgan. Bu tanlangan durdonalarni qiyosiy o'rganishni o'z ichiga oladi, ikkalasini ham qo'llaydi yaqin o'qish texnikasi va adabiyot nazariyasi ramkalar. Tadqiqot shuningdek, tarixiy va madaniy kontekstlarni ko'rib chiqadi, ijtimoiy o'zgarishlarning ushbu asarlarni yaratish va qabul qilishga ta'sirini tan oladi. Maqsad mualliflar tomonidan yozilishida abadiy rezonansga erishish uchun qilingan badiiy strategiya va tanlovlarni ochishdir.

Jahon adabiyoti boy va rang-barang bo'lib, ko'plab madaniyatlar, tillar va janrlarni qamrab oladi. Mana, adabiyotga sezilarli ta'sir ko'rsatgan va nishonlanishda davom etayotgan ba'zi Durdona asarlar:

Gomer tomonidan "Iliada" va " Odissey " (miloddan avvalgi 8-asr):

- Bu epik she'rlar qadimgi yunon adabiyotining asosiy asarlari. "Iliada "troyan urushi haqida hikoya qiladi," Odissey " esa urushdan keyin uyiga qaytmoqchi bo'lganida Odisseyning sarguzashtlariga ergashadi.

"Ming bir kecha" (Arab kechalari, turli mualliflar, 8-14 asrlar):

- Yaqin Sharq xalq ertaklari to'plamiga "Aladdinning ajoyib chirog'i" va "Ali bobo va qirq o'g'ri" kabi ramziy hikoyalar kiritilgan."Kadrlar haqidagi voqea Scheherazade atrofida bo'lib, u eri qirolga uning qatl etilishini keyinga qoldirish uchun hikoyalar aytib beradi.

Dante Aligyerining "ilohiy komediya" (14-asr):

- Ushbu epik she'r do'zax, poklik va Jannat bo'ylab sayohat bo'lib, u gunoh, qutqarish va Xudoning tabiati mavzularini o'rganadi. U jahon adabiyotining eng buyuk asarlaridan biri hisoblanadi.

Migel De Servantes tomonidan " don Kixot " (1605, 1615):

- Ko'pincha birinchi zamonaviy Evropa romani hisoblangan "Don Kixot" ritsarlik romantikalariga berilib, o'z sarguzashtlariga yo'l olgan qarigan zodagon haqida hikoya qiladi.

Uilyam Shekspirning " Hamlet " (1603):

- Shekspirning asarlari umuman durdonalar bo'lsa-da," Gamlet " ko'pincha uning eng buyuk pyesalaridan biri sifatida qaraladi. U Shahzoda Gamletning murakkab xarakteri orqali qasos, jinnilik va ekzistensializm mavzularini o'rganadi.

Jeyn Ostinning "mag'rurlik va xurofot" (1813):

- Ostinning romanlari aql-zakovati, ijtimoiy sharhlari va xarakterni keskin kuzatishlari uchun nishonlanadi. "Mag'rurlik va xurofot" uning eng mashhur asarlaridan biri bo'lib, sevgi, sinf va obro' - e'tibor mavzularini o'rganadi.

Fyodor Dostoevskiyning "jinoyat va jazo" (1866):

- Ushbu rus romani qotillik sodir etgan va axloqiy va psixologik oqibatlariga duchor bo'lgan asosiy qahramoni Raskolnikovning psixologik murakkabliklarini o'rganadi.

Mixail Bulgakovning "usta va Margarita "(1930-yillarda yozilgan, vafotidan keyin 1967 yilda nashr etilgan):

- Ushbu satirik roman fantaziya, ijtimoiy sharh va siyosiy allegoriyani birlashtiradi. Unda Shaytonning Moskvaga tashrifi va uning turli qahramonlar hayotiga ta'siri haqida hikoya qilinadi.

F. Skott Fitsjerald tomonidan "Buyuk Getsbi" (1925):

- Amerika adabiyotining klassikasi bo'lgan ushbu roman yigirmanchi yillardagi Amerika orzusi, boyligi va jamiyatning axloqiy va ijtimoiy tanazzulini o'rganadi.

Bu bir nechta misollar va jahon adabiyotiga doimiy ta'sir ko'rsatgan turli madaniyatlar va davrlarning yana ko'plab durdonalari mavjud.

Munozara bo'limi natijalarni jahon adabiyotining kengroq kontekstida sharhlaydi. Unda aniqlangan elementlarning durdonalarni qadrlash va tushunishga ta'siri o'rganiladi. Bundan tashqari, u adabiy kanonlarning rivojlanayotgan tabiati va ushbu asarlarning zamonaviy jamiyatdagi dolzarbligini ko'rib chiqadi. Tarjimaning ta'siri, madaniy o'zlashtirish va ushbu durdonalarni talqin qilishda o'quvchining roli haqidagi munozaralar ham o'rganiladi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola jahon adabiyotining doimiy durdonalari vaqt va madaniy farqlardan ustun bo'lgan umumiy xususiyatlarga ega ekanligini ko'rsatadi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ushbu elementlarni chuqurroq tushunish zamonaviy yozuvchilar, o'qituvchilar va o'quvchilarni xabardor qilishi, inson tajribasining universal tomonlarini yanada boyitishga yordam beradi. Adabiyot rivojlanishda davom etar ekan, bu abadiy durdonalar mayoq bo'lib xizmat qiladi va bizni global hikoyachilikning keng va xilma-xil manzarasi orqali boshqaradi. Ushbu sohadagi keyingi tadqiqotlar jahon adabiy durdonalarining doimiy fazilatlari haqidagi tushunchamizni oshirish uchun qo'shimcha asarlar va janrlarni o'rganishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Karimov N. XX asr adabiyoti manzaralari.- Toshkent: O'zbekiston, 2008.- 534 b
2. Appignanesi R., Garratt Ch. Postmodernizmga kirish. – BQ.: 1999. - B. 193.
3. Butler Ch. Postmodernizm. Qisqacha kirish. – AQSH.: 2002.
4. Lyotard J.F. Postmodern holat: Ilmlar sarhisobi. – BQ.: 2010. - B. 23
5. Qayumov O. Chet el adabiyoti tarixi.- Toshkent: O'qituvchi, 1973.- 296 b
6. Malpas S. Postmodern. – BQ.: 1999.
7. <https://blogs.bu.edu/dscott/files/2011/05/Lecture-on-postmodernity-David-Wm>